

Pamatuji se velmi dobře, jak došlo k tomu, že jsem přestal malovat. Bylo to jednoho večera, kdy jsem strávil osm hodin za sebou ve svém ateliéru a maloval vždy pět deset minut a hned se zase vrhl na pohovku, kde jsem zůstával ležet hodinu i dvě s očima upřenýma ke stropu; naednou, jako bych konečně po tolika marných pokusech dostal to pravé vnuknutí, zamáčkl jsem poslední cigaretu do popelníku plného uhasilých nedopalků, vyskočil pružně z lenošky, v níž jsem malátně seděl, uchopil nožik, jímž jsem občas seškrabával barvy, a bodal jsem a bodal, dokud jsem rozmalované plátno nerozřezal na kousky. Pak teprve jsem byl spokojen. Vzal jsem z jednoho kouta ateliéru čisté plátno stejné velikosti, odhodil plátno roztrhané a to čisté dal na stojan. Vzápětí jsem si však uvědomil, že se všechna moje, abych tak řekl, tvůrčí energie úplně vybila v onom zuřivém a v základě rozumovém ničitelším gestu. Pracoval jsem na onom plátně tvrdošijně, bez přestání poslední dva měsíce; rozřezat je nožem se celkem vzato rovnalo dokončení obrazu, dokončení způsobem snad záporným, pokud šlo o vnější výsledek, který mě ostatně pramálo zajímal, ale kladným, pokud šlo o mou inspiraci. Opravdu tedy, zničit plátno znamenalo dosáhnout závěru dlouhé debaty, kterou jsem už kdovíjak dlouho vedl sám se sebou. Znamenalo to postavit konečně nohy na pevnou půdu. A tak to čisté plátno, které teď spočívalo na stojanu, nebylo jen tak nějaké ještě nepoužité plátno, nýbrž právě ono zvláštní plátno, které jsem po dlouhém tvůrčím úsilí postavil na stojan. Zkrátka a dobře pocit katastrofy mi svíral hrdlo a ve snaze se utěšit jsem si říkal, že počínajíc tímto plátnem, zdánlivě podobným tolika jiným, ale pro mne plným významu a výsledků, mohu začít znovu a svobodně; jako by neuplynulo oněch deset let malování a mně bylo ještě pětadvacet let, jako tenkrát, když jsem odešel z matčina domu a začal žít v ateliéru ve via Margutta, abych se mohl podle libosti věnovat malbě. Na druhé straně bylo však také možné, a bylo to dokonce velmi pravděpodobné, že čisté plátno, které teď kralovalo na stojanu, znamenalo vývoj ne snad méně osobní a nezbytný, ale zcela negativní, který mě nepozorovatelně dovedl k úplné nemožnosti. A na to, že ta druhá domněnka může být správná, ukazoval, jak se zdálo, fakt, že moji práci během posledních šesti měsíců provázela pomalu, ale jistě nuda, až ji onoho odpoledne, kdy jsem rozřezal plátno, zastavila úplně; asi tak jako vápenatá usazenina některých pramenů upe roury, takže voda přestane vůbec téci.

Myslím, že tady by bylo na místě, abych řekl pár slov o nudě, pocitu, o němž na těchto stránkách budu často mluvit. Tedy vracím-li se v paměti do uplynulých let, vzpomínám si, že jsem odjakživa trpěl nudou. Je však třeba dohodnout se na významu tohoto slova. Pro mnohé nuda znamená opak zábavy, a zábava, to je rozptýlení, zapomnění. Pro mě však nuda není opakem zábavy; mohl bych dokonce přímo říci, že se v jistém směru podobá zábavě právě v tom, že vzbuzuje rozptýlení a zapomnění, třebaže velmi zvláštního druhu. Nuda je pro mě nepostačitelností, neúměrností nebo nedostatečností skutečnosti. Abych užil obrazného rčení, když se nudím, působí na mne skutečnost vždycky tak nepřijemně jako příliš krátká pokrývka na spáče v zimní noci: stáhne ji na nohy a je mu zima na prsa, vytáhne ji na prsa a je mu zima na nohy; a tak se mu nepodaří pořádně usnout. Anebo jiné přirovnání, moje nuda se podobá častému a tajemnému přerušování elektrického proudu v bytě; chvílku je všechno jasné a viditelné, tady jsou křesla, tam gauče, kousek dál skříň, stolky, obrazy, záclony, koberce, okna, dveře, a za chvíli nato je tu jen prázdno a tma. Nebo třetí přirovnání, moje nuda by mohla být nazvána chorobou předmětů záležející v ochabování životní síly nebo v její

téměř náhlé ztrátě; jako když člověk vidí v několika vteřinách, jak se květ v rychle za sebou jdoucích přeměnách rozvíje, uvadne a docela rozpadne.

Jak už jsem řekl, pocit nudy se ve mně rodí z pocitu, že skutečnost je nesmyslná, že nestačí nebo není schopna přesvědčit mě o mé vlastní existenci. Například se mi stane, že se dívám s jistou pozorností na skleničku. Dokud si říkám, že tato sklenička je nádobka z křišťálového skla nebo z kovu, vyrobená za tím účelem, aby byla do ní nalita tekutina a bez rozlité nesena ke rtům, dokud si tohle říkám, jsem s to představit si přesvědčivě skleničku a zdá se mi, že je mezi mnou a skleničkou jakýsi vztah, dostatečný, abych věřil v její existenci, a druhořadě i v existenci svou. Stane-li se však, že sklenička pozbude lesku a ztratí svou sílu způsobem, o němž jsem právě hovořil, nebo že se mi bude jevit jako něco cizího, k čemu nemám žádný vztah, to jest, jedním slovem že se bude jevit jako nesmyslný předmět, pak z této nesmyslnosti vznikne nuda, která konec konců, je třeba to nyní říci, je jen nesdělitelností a nemožností z ní vyjít. Ale tato nuda sama by mě tolik netrápila, kdybych nevěděl, že i když teď mezi skleničkou a mnou žádný vztah není, mohl by možná být, to jest, že sklenička existuje v nějakém neznámém ráji, kde předměty ani na okamžik nepřestávají být předměty. Vedle neschopnosti vyjít ze sebe samého je tudíž nuda teoretickým vědomím, že bych díky nevím jakému zázraku ze sebe vyjít mohl.

Řekl jsem, že jsem se nudil vždycky; dodám k tomu, že teprve v době nedávné podařilo se mi s dostatečnou jasností pochopit, co to nuda skutečně je. V dětství a pak i během chlapectví a dospívání jsem trpěl nudou, aniž jsem si to dovedl vysvětlit, jako ti, kdo trpí bolestmi hlavy a nikdy se neodhodlají poradit se s lékařem. Především když jsem byl dítě, brala na sebe nuda podobu mně i ostatním zcela nejasnou, kterou jsem nebyl schopen vysvětlit a kterou druhí, v tomto případě moje matka, připisovali porušenému zdraví a jiným podobným příčinám; asi tak jako se špatná nálada batolat připisuje vyrážení zoubků. Stávalo se mi v oněch letech, že jsem si najednou přestal hrát a celé hodiny jsem zůstával bez hnutí, jako ochromený, ve skutečnosti zmožený nevolností, kterou ve mně budilo to, co jsem nazval pozbýváním lesku, anebo nejasným vědomím, že mezi mnou a věcmi není žádný vztah. Když v takových chvílích vstoupila má matka do pokoje a uviděla mě mlčícího, nehybného a pobledlého utrpením a ptala se, co mi je, odpovídal jsem vždy: „Nudím se“; tím jsem dvěma slovy jasného a úzkého významu vysvětloval rozsáhlý a nejasný duševní stav. Matka, která brala mé tvrzení vážně, se ke mně sklonila a objala mě a pak mi slibovala, že mě ještě ten den odpoledne vezme do kina, nebo mi slibovala nějaké pobavení, o němž jsem velmi dobře věděl, že není opakem nudy ani jejím lékem. A já, i když jsem předstíral, že vítám s radostí její návrh, zakoušel jsem stejný pocit nudy, který se matka snažila zahnat jak biografem vykouzleným před mýma očima jako fata morgána, tak svými rty, jež tiskla na mé čelo, a pažemi, jimiž mě objímala kolem ramen. Ve skutečnosti jsem v tu chvíli neměl žádný vztah ani k jejím rtům a pažím ani k biografu. Ale jak bych byl mohl matce vysvětlit, že pocit nudy, jímž trpím, není možné žádným způsobem zmírnit. Již jsem zde poznamenal, že nuda spočívá především v nesdělitelnosti. Protože jsem nemohl být ve spojení s matkou, od níž jsem byl oddělen jako od jakéhokoliv jiného předmětu, byl jsem jistým způsobem nucen nedorozumění přijmout a matce lhát.

Nebudu se zastavovat u nehod způsobených nudou v letech mého dospívání. Tehdy byl můj špatný prospěch ve škole přisuzován tak zvaným slabým „stránkám“, nebo vrozené neschopnosti v tom či onom vyučovacím předmětu, a já sám toto vysvětlení přijímal, protože jsem neznal žádné lepší.

Teď naopak vím naprosto bezpečně, že špatné známky, které na me přšely koncem každého školního roku, vyplývaly z jediného důvodu: z nudy. Ve skutečnosti jsem pronikavě cítil, že nemám nic společného s celou tou nekonečnou směsicí aténských králů a římských císařů, jihoamerických řek a asijských pohoří, Dantových jedenáctislabičných veršů a Vergiliových hexametřů, početních úkonů a chemických vzorců. Celé to nekonečné množství pojmů mě nezajímalo, nebo mě zajímalo jen potud, že jsem zjistil jejich základní nesmyslnost. Ale jak jsem již řekl, nepyšnil jsem se tímto svým čistě záporným pocitem ani před sebou ani před jinými; naopak jsem si říkal, že bych takový pocit mít neměl, a trpěl jsem jím. Vzpomínám si, že již tenkrát ve mně toto utrpení budilo přání je určit a vysvětlit. Byl jsem však chlapec se vši chlapeckou ctižádostí a domýšlivostí. Výsledkem toho byl úmysl napsat všeobecné dějiny z hlediska nudy, z nichž jsem uskutečnil jen první stránky Tyto dějiny spočívaly na velmi jednoduché myšlence: hybnou pákou dějin není pokrok ani biologický vývoj, ani ekonomie, ani žádné jiné důvody, jaké obvykle uvádějí historici různých škol, nýbrž nuda. Nadšen tímto velkolepým objevem, vzal jsem to od kořene. Na počátku byla tedy nuda, zvaná obyčejně chaos. Bůh, trápen nudou, stvořil zemi, oblohu, vodu, zvířata a rostliny, Adama a Evu; ti, nudíce se v ráji, snědli zakázané ovoce. I omrzeli Boha a on je vyhnal z ráje; Kain zabil Abela, protože ho nudil, Noe z příliš velké nudy vynalezl víno, Bůh, lidmi znovu znuděný, zničil svět potopou; to ho však zase tak znudilo, že udělal krásné počasí. A tak dál. Z nudy povstávaly velké říše egyptské, babylónské, perské, řecké a římské a z nudy se zase rozpadaly; nuda z pohanství dala vznik křesťanství; nuda z katolictví protestantství; nuda z Evropy vedla k objevení Ameriky; nuda z feudalismu vyvolala revoluci francouzskou, z kapitalismu revoluci ruskou. Všechny tyto krásné nápady jsem měl zaznamenány v rejstříku; načež jsem s velkou horlivostí začal psát vlastní opravdové dějiny. Nepamatuju se dobře, ale nemyslím, že jsem se dostal za velmi podrobný popis strašné nudy, kterou trpěli Adam a Eva v ráji, a jak právě vinou této nudy se dopustili smrtelného hříchu. Načež mě můj plán psát dějiny rovněž začal nudit a upustil jsem od něho.

Ve skutečnosti jsem mezi deseti a dvaceti lety trpěl nudou patrně ve větší míře než v jiném věku svého života. Narodil jsem se roku 1920, doba mého dospívání uplynula tedy pod černou vlajkou fašismu, to jest politického režimu, který vybudoval nesdílitelnost v systém jak mezi diktátorem a masami, tak mezi jednotlivými občany navzájem a mezi nimi a diktátorem. Nudou, která je nedostatkem vztahů k věcem, byl za fašismu prosycen všechn vzduch, který jsme dýchali; k této nudě sociální je třeba připojit nudu nejasné pohlavní touhy, jež, jak se v tomto věku přihází, mi zabraňovala vejít ve styk s týmiž ženami, s nimiž jsem si přál tuto touhu ukojit. Nuda mě však zachránila před občanskou válkou, která krátce nato měla po dvě léta pustošit Itálii, a to takto: byl jsem vojákem v jedné divizi v Římě; jakmile bylo vyhlášeno příměří, shodil jsem uniformu a vrátil se domů. Načež bylo vydáno nařízení, podle něhož všichni vojáci měli pod trestem smrti nastoupit ke svým útvarům. Moje matka s uctivostí jí vlastní vůči mocným, jimiž v tu chvíli byli fašisté a Němci, mi radila, abych si znovu oblékl uniformu a ohlásil se na velitelství. Chtěla mě zachránit; ve skutečnosti mě tím však odsuzovala k deportaci nebo k smrti v koncentračním táboře, jak to postihlo mnoho mých druhů ve zbrani. Zachránila mě nuda, totiž nemožnost vytvořit jakýkoli vztah mezi mnou a oním nařízením, mezi mnou a uniformou, mezi mnou a fašisty, nuda, kterou jsem trpěl dvacet let, nuda, pro niž velká říše svazku prutů a hákového kříže neexistovala. Přes matčiny

prosby jsem utekl na venkov do vily svého přítele a tam jsem celý ten čas občanské války strávil malováním, což byl pro mě jen způsob, jak si ukrátit dlouhou chvíli. Tak jsem se tenkrát stal malířem; doufal jsem totiž, že prostřednictvím uměleckého vyjádření budu moci jednou provždy obnovit vztah ke skutečnosti. A v té první chvíli, kdy jsem pocítil takovou úlevu ve svém nadšení pro malování, jsem dokonce sám sebe přesvědčil, že moje nuda do té doby nebyla ničím jiným než nudou umělce, jenž nevěděl, že umělcem je. Klamal jsem se; nějaký čas jsem však podlehl iluzi, že jsem našel lék.

Koncem války jsem se vrátil k matce, která mezitím koupila velkou vilu na via Appia. Jak jsem již řekl, doufal jsem, že malování nudu nadobro zažene; téměř hned jsem však zpozoroval, že tomu tak není. Bez ohledu na malování začal jsem nudou trpět znovu; dokonce jsem si sílu a časté recidivy své staré nemoci uvědomil s větší přesností, než když jsem nemaloval, protože nuda automaticky přerušovala mé malování. Tak se problém nudy znovu objevil v nezměněné podobě; začal jsem se ptát, jaké mohou být její příčiny, a vylučovací metodou jsem dospěl k závěru, že se snad nudím proto, že jsem bohatý, a že bych se nenudil, kdybych byl chudý. Ta myšlenka nebyla tenkrát v mé hlavě tak jasná, jako je teď na papíře; spíše než myšlenka bylo to téměř neodbytné podezření, že mezi nudou a penězi je nepochybná, i když nejasná souvislost. Nechci se příliš šířit o této značně nepříjemné době svého života. Protože jsem se nudil a protože jsem nemaloval, když jsem se nudil, začal jsem z celé duše nenávidět vilu své matky a blahobytný způsob života, který jsem tam vedl; přisuzoval jsem vile svou nudu a z toho plynoucí nemožnost malovat a toužil jsem odejít pryč odtud. Protože to však bylo, jak jsem se už zmínil, podezření a ne jistota, nedokázal jsem matce jasně říci tu jedinou věc, kterou bych býval říci měl: nechci s tebou žít, protože jsi bohatá, a mě bohatství nudí a nuda mi brání v malování. Místo toho jsem se instinktivně snažil být nesnesitelný, abych zavdal příčinu k svému odchodu z vily a jistým způsobem si jej vynutil. Vzpomínám si na ty dny jako na dny věčně špatné nálady, zarputilého nepřátelství, téměř chorobného odporu. Nikdy jsem s matkou nejednal hůř než v oné době; a tak k nudě, která mě trápila, se družil především soucit k matce, která si nedovedla mé špatné chování vysvětlit. Především jsem však trpěl jakýmsi ochrnutím všech svých schopností, následkem čehož jako bych byl zazděn sám v sobě, v neprodyšném dusném žaláři, němý, netečný a tupý.

Pobyt ve vile a duševní stav z toho vyplývající by byl pravděpodobně trval mnohem déle, kdyby se bylo matce naštěstí nezdálo, že rozpoznává v mé nudě podobný pocit, jaký zničil vztah mezi ní a otcem. Teď nastala chvíle, kdy je třeba něco říci i o něm, aspoň zběžně, aspoň to, že šel cestou nudy přede mnou.

Můj otec, pokud jsem mohl zjistit, byl rozený tulák, totiž jeden z těch mužů, kteří doma pomalu ztrácejí řeč i chuť k jídlu a zkrátka odmítají žít, jako ptáci, kteří nesnesou být zavření v kleci, a kteří naopak jakmile se jednou octnou na palubě lodi nebo v kupě vlaku, nabývají znovu v plné míře životní sílu. Byl vysoký a statný, plavovlasý, s modrýma očima, jako mám já, já však hezký nejsem, protože jsem předčasně holohlavý a mám zasmušilou melancholickou tvář; on naproti tomu krásný byl, alespoň podle vychvalování matky, která si ho chtěla mermomocí vzít, přestože jí celý ten čas říkal, že ji nemiluje a že ji co nejdříve opustí. Vidal jsem ho jen málo, protože neustále cestoval. Je pravda, že otec také trpěl nudou; u něho se však to trápení vyřešilo šťastným touláním po cizích zemích; jinými slovy jeho nuda byla ta obyčejná nuda, jak ji obvykle chápeme, jež nevyžadovala jiné pomoci než nových a nezvyklých zážitků.

A otec skutečně věřil ve svět, alespoň ve svět zeměpisu; kdežto já jsem nedokázal věřit ani ve skleničku.

Jakkoli matka nešla do takových podrobností, domnívala se, že v mé nudit přímo poznává povrchní omrzelost otcovu, což už jednou tak znesnadnila její vztahy s otcem: „Bohužel vyvedl ses víc po otci než po mně,“ řekla mi nakonec jednoho dne svým rázným způsobem. „Já vím, že jediným lékem je poslat vás pryč, když to na vás sedne. Tak si tedy jeď, kam chceš, a až tě to přejde, tak se vrať.“

Inhned jsem s ulehčením odpověděl, že mým úmyslem není odjet: cestování že mě vůbec nezajímá. Že si jen přeju odejít z domu a žít na vlastní pěst. Matka namítla, že je nesmysl, abych si něco hledal, když mám k dispozici takovou velkou vilu, v jaké bydlíme, kde si ještě k tomu dělám, co chci. Ale já, rozhodnut hned využít příležitosti, jsem zprudka odpověděl, že odejdu hned druhý den, že tu nebudu ani o hodinu déle. Matka tak pochopila, že to myslím vážně. Omezila se tedy na to, že s trpkou zkušeností podotkla, jak dokonce i v mé odpovědi poznává tón otcova hlasu: ať si tedy dělám, co se mi líbí, ať se jen odstěhuju, kam chci.

Zbývala otázka peněz. Jak jsem už řekl, byli jsme bohatí, a já do té chvíle užíval, abych tak řekl, neomezeného úvěru: bral jsem si z matčina bankovního účtu, kdykoliv jsem potřeboval. Matka však, která předvidala, že bude muset se mnou opakovat zkušenost učiněnou již s manželem, jemuž dávala vždycky dost peněz, aby mohl utéci, ale ne tolik, aby mohl od ní zůstat dlouho pryč, mě suše upozornila, že ode dneška mi bude dávat měsíční příspěvek. Odpověděl jsem jí, že si nic lepšího nepřeju, a když mi oznámila, téměř s jakousi podrážděnou výčitkou svědomí, částku, kterou má v úmyslu mi určit, hned jsem podotkl, že se spokojím polovinou. Matka, jež byla připravena na dohadování, jaké mívala kdysi s otcem, jemuž peníze nikdy nestačily, byla velmi překvapena mou nečekanou nezištností. „Ale z toho bys, Dino, nemohl být živ,“ zvolala téměř bezděčně. Odpověděl jsem, že to je moje věc; a dodal jsem – abych nevypadal jako asketa –, že se mi, doufám, velmi brzy podaří vydělat si na živobytí malováním. Zdálo se mi, že se na mne matka dívá nedůvěřivě, věděl jsem, že nevěří v moje umělecké schopnosti. Pár dní nato jsem našel ateliér ve via Margutta a přestěhoval jsem se tam se všemi svými věcmi.

Změna bydliště samozřejmě nepřinesla žádný obrat v mém duševním stavu. Chci říci, že jakmile vyprchalo první potěšení ze změny, z jakékoli změny, že jsem se začal znovu střídavě nudit jako dřív. Řekl jsem „samozřejmě“; a to proto, že jsem měl předvídat, že nuda nezmizí pouhou změnou bydliště: vždyť jsem byl bohatý ne proto, že jsem bydlil na via Appia, ale proto, že jsem měl k dispozici jistou částku peněz. Že jsem jich nechtěl použít, na tom vcelku mnoho nezáleželo; vždyť i někteří lakomí boháčů utrácejí nepatrnou část svých příjmů a žijí nuzně, přesto by však nikoho nenapadlo pokládat je za chudáky. A tak první myšlenka, nebo spíš první utkvělá představa, že moje nuda a z ní plynoucí umělecká neplodnost je následkem toho, že bydlím u matky, byla pomalu nahrazena další a závažnější utkvělou představou: člověk se nemůže vlastního bohatství zřít; být bohatý, to je něco takového jako mít modré oči nebo orlí nos; jemná nit předurčení poutá bohatého člověka k penězům a zabarvuje jimi i jeho rozhodnutí jich nepoužít. Zkrátka já nebyl chudák, který býval bohatý, byl jsem jen boháč, který předstírá sám sobě i ostatním, že je chudý.

Že je to pravda, dokázal jsem si pak následovně: „Co dělá chudák, když nemá peníze? Zemře hlady. Co bych v podobném případě dělal já? Šel bych požádat matku o pomoc. A i kdybych jí o to nepožádal, nebyl bych proto považován za chudáka; byl bych považován jen za blázna.“

Ve skutečnosti a bez obrazného přirovnání rozhlodala nuda během těch let pod povrchem mého malířského řemesla můj život do kořene a nenechala nic na místě nohou; a tak jakmile jsem zanechal malování, pocítil jsem, že jsem se změnil v jakýsi střep nebo v beztvareho, beznohého mrzáka. Nuže, jak jsem už řekl, hlavní rys nudy spočíval v tom, že mi bylo prakticky nemožné zůstat sám se sebou, to jest vlastně s jedinou bytostí na světě, které jsem se nemohl nijak zbavit.

Měl jsem malou knihovnu, vzal jsem do ruky knihu, neboť jsem byl vždycky pilný čtenář; ale brzy jsem ji odkládal: romány, eseje, básně, divadelní hry, literatura celého světa, nebylo v nich jediné stránky, která by dovedla udržet mou pozornost. A ostatně proč by ji měla udržet? Slova jsou jenom symboly předmětů a k předmětům, jak jsem již řekl, jsem neměl v okamžicích nudy žádný vztah. Upustil jsem tedy knihu nebo jsem jí v záchvatu zuřivosti mrštil do kouta a utíkal se k hudbě. Měl jsem výtečné gramorádio, dar mé matky, a k němu na sto desek. Kdo to jen byl, kdo řekl, že hudba vždycky nějak působí, to jest, že ji vnímá, abych tak řekl, násilím, i ten nejroztržitější člověk? Ten, kdo řekl něco podobného, vyjádřil to nepřesně. Ve skutečnosti mé uši odmítaly nejen poslouchat, ale i slyšet. A pak, když jsem se chystal vybrat jednu desku, ochromovala mě tato myšlenka: Jaké hudbě je možno naslouchat ve chvílích nudy? A tak jsem zavřel gramorádio, vrhl se na gauč a začal znovu přemýšlet o tom, co bych měl dělat.

To, co mě udivovalo předešlým, bylo, že se mi nechtělo dělat naprosto nic a přitom jsem si dychtivě přál něco dělat. Cokoliv jsem chtěl udělat, jevílo se mi spojeno jako siamské dvojče se svým opakem, jež jsem stejnou měrou udělat nechtěl. Cítil jsem tedy, že nechci vidět lidi, ale taky že nechci zůstat sám; že nechci zůstat doma, ani odejít; že nechci cestovat, ani žít dál v Římě; že nechci malovat, ani nemalovat; že nechci spát, ani nespát; že nechci milovat, ani nemilovat; a tak dále. Říkám jen, že jsem cítil, ale měl bych spíše říci, že ve mně byl odpor, ošklivost, hrůza.

Občas jsem se v těchto zběsilých záchvatech nudy tázal, zda si snad náhodou nepřeju zemřít; to byla rozumná otázka vzhledem k tomu, že žít se mi nelíbilo. Tu jsem však s úžasem zjišťoval, že nechci ani zemřít, třebaže se mi žít nelíbí. A tak tyto dvě spojené možnosti, které se mihaly v mé mysli jako v osudném baletu, nezastavily svůj rej ani před krajním rozhodnutím mezi životem a smrtí. Ve skutečnosti, jak jsem si někdy myslel, nechtěl jsem ani tolik zemřít, jako dál takhle žít.

Po onom dni chodila mě Cecíliia navštěvovat nejdřív dvakrát týdně, pak obden, a nakonec, když už jsme se asi měsíc znali, skoro každý den. Cecíliiny návštěvy se konaly vždy v stejnou hodinu, trvaly vždy stejnou dobu a měly vždy stejný průběh; takže popsat jednu, znamená popsat je všechny. Cecíliia tedy ohlašovala svůj příchod jedním zavzněním, tak krátkým, že jsem byl často v nejistotě, zda jsem dobře slyšel; ale právě podle té nejistoty jsem poznal, že je to ona. Šel jsem otevřít a Cecíliia se mi vrhla kolem krku a políbili jsme se. Tady bych chtěl říci, že Cecíliia, tak zkušená v sexuálních věcech, neuměla líbat. Snad je polibek spojení, abych tak řekl, symbolické, v němž potěšení je víc psychologické než smyslné, a psychologie, jak uvidíme, nebyla Cecíliinou silnou stránkou; nebo snad, zcela prostě, Cecíliia neuměla líbat mě, to jest, že náš vztah nebyl z těch, které se vyjadřují polibkem. Jisté je, že Cecíliiny rty byly nehybné, studené a beztvaré jako u malé holčičky, která utíkala proti větru a pak dává tatínkovi pusy. Ostatně právě při tom políbení se ukazovala Cecíliina dvojí povaha, dětská a ženská zároveň. Skutečně, zatímco mi bez radosti a vášně nastavovala ústa, jež se pod mými nedovedla rozevřít ani do nich vniknout, cítil jsem zároveň, jak se její tělo ve vydutém oblouku vzpíná k mému a naráží do mne prudce a tvrdě svým klínem, jako by tím úderem ohlašovala náročnou a primitivní povahu své lásky. Tento první polibek trval krátce, protože jsem v něm nenacházel žádné potěšení a téměř ihned jsem jej přerušoval. Cecíliia se pak vyvinula z mé náruče, pokládala kabelku a rukavice na stůl, šla k oknu, zatáhla za šňůry záclon a nakonec se svlékala, vždy tímž způsobem a na téžze místě, to jest mezi pohovkou a jedním křeslem, na něž postupně, jak si je svlékala, rozkládala části oděvu.

Když pulovr stáhla, natočila se Cecíliia trochu ke straně, přiložila obě ruce k pasu, zatáhla za zip a rozevřela jej. Sukně padla k zemi a Cecíliia na ni stejně netrpělivě, jako když strhla pulovr s hlavy, několikrát šlápla a pak ji teprve zvedla a položila na křeslo. Teď byla úplně nahá; či spíš měla teď na sobě jen to, abych to tak nazval, nejménějším kširováním: podvazkový pás na bocích, průsvitný trojúhelník kalhotek na břiše, punčochy na nohou. Ty věcičky byly teď celé překroucené a pokřivené, jako by jim Cecíliia svlékáním odňala veškerou jejich účelnost: průsvitné kalhotky vypadaly pomuchlané a shrnuté, podvazkový pás měl dva podvazky rozepjaté a visel šikmo na stranu; jedna punčocha byla vytažená, druhá padala pod kolenou. Byl to ženský a bojovný nepořádek, jenž byl v podivném rozporu s dětskou, bezvýraznou nevinností obličeje. Skutečně Cecíliia budila dvojí dojem, byla to žena a zároveň malá holčička, a to nejen tělem, ale i výrazem a pohyby.

Tato dvojakost se projevovala především protikladem mezi horní a dolní částí těla. Jsou rozdíly ve váze, které je vidět hned na první pohled, dříve než je možno zjistit je rukama. Tak například olověný předmět se očím pozorujícího jeví nepochybně těžší než jiný předmět stejných rozměrů z lehčí hmoty. Nuže Cecíliino tělo jako by mělo od pasu dolů právě onu hutnost předmětů z velmi husté a těžké látky. Například jak silné bylo spojení nohou v slabínách ve srovnání se spojením paží s rameny; jak se lišilo od utlé hubené hrudi mocné zasazení beder, svalnatá kyprost hýždí, tuhá masivnost stehen. Mladičká divenka od pasu nahoru, žena od pasu dolů, připomínala Cecíliia trochu ozdobné nestvůry malované na starověkých freskách: onen druh sfing a Harpyji s nedospělou hrudí groteskně posazenou na mohutné břicho a nohy.

I ve způsobu Cecíliina milování se odrážel rozdíl mezi její dvojí povahou, dětskou a ženskou. Kolikrát jsem o tom přemýšlel; a došel jsem k závěru, že Cecíliia nemá cit a snad

ani opravdovou smyslnost, že je v ní jen pohlavní hlad, jehož si sama není vůbec dobře vědoma, třebaže trpně snáší jeho naléhavost. V mém náruči zaujímalá poloha dítěte, jež poslušně otvírá ústa na lžičku, kterou mu matka podává: jenomže u ní ústy bylo pohlaví a sousto přicházelo od milence. Poetická a dětská křehkost bledého kulatého obličeje byla v neustálém protikladu s tvrdou náročností a chtivostí, s níž trápila mě a sebe, aby mě, jak se zdálo, vybičovala do nejvyššího erotického vzrušení a sama je vychutnala až do poslední křeče. Pohyby břicha, které postupně, jak objetí nabývalo rytmu a síly, byly stále častější, měly pravidelnou výkonnost mechanismu jednou spuštěného a zastavit je nebylo v mé ani v její moci. Pohyby zpočátku malátné, sotva znatelné a jako lenivé připomínaly nakonec práci pístu, jenž se neúnavnou samočinnou silou zvedá a klesá. Její hlava však přitom spočívala nehybně, uvolněná, klidná, bez zvedavosti a bez vášně, vypadala ještě víc dětsky než kdy jindy, velká víčka sklopená a malá ústa pootevřená; a jen lehký nádech červeně na lícních kostech ukazoval, že Cecíliia nespí, ale je v bdělém stavu a sleduje vlastní pocity.

Tento druh Cecíliiny nepřítomnosti ducha při milování bylo možno pozorovat především ve chvílích, kdy se náhle probudila a zdánlivě bezdůvodně z chvilivě a mechanické trpnosti, kterou jsem právě popsal, přešla k opětování mého laskání. Lásky s plodivým účelem, abychom tak řekli, je vždycky cudná; naproti tomu však téměř nikdy nejsou cudné způsoby, jimiž se milenci vzájemně vzněcují a dráždí. Avšak způsob, jehož Cecíliia používala vůči svému tělu, byl naprosto cudný, právě proto, že byl pozoruhodně automatický a nevědomý. Cecíliia najednou uprostřed nejlepšího milování vyskočila, posadila se a sklonila se ústy k mému břichu, jako by se chtěla pást; ale tento náhlý popud měl v sobě něco náměsíčného, skoro jako by se mi Cecíliia oddávala ve spánku, to jest právě v naprosto bezvědomém stavu. Pak když popustila uzdu své vášni, nebo lépe řečeno, když svědomitě vyčerpala všechny možnosti laskání, znovu se mi se zavřenými očima a pootevřenými ústy vrhala do náruče, a tu jsem měl zase zvláštní pocit, že vidím spící dělat ve spánku pohyby prostě smyslu a pak, aniž se stále probudila, upadat znovu do spánku.

Po erotickém vzrušení, jímž se její tělo několikrát otrásl jako při slabém epileptickém záchvatu, odpočívala Cecíliia pode mnou vyčerpaná, s paží položenou kolem hlavy a druhou spočívající na pohovce, s obličejem skloněným k rameni a s nohama roztaženými, tak jak zůstaly po milování. Na okamžik, téměř ihned potom, co jsem z ní vyšel, se na mne Cecíliia usmála, a to byla snad nejhezčí chvílka naší lásky. Dost něžný úsměv, do něhož jako by vplynula a pak pohasínala sladkost ukojené žádosti, nebyl však v rozporu s dětskou dvojakostí, které jsem si již povšiml; třebaže se na mne usmívala, Cecíliia se na mne nedívala, nebo spíš vypadala, že mě ani nevidí; takže se zdálo, že se usmívá ne tak na mne, jako na sebe; jako by byla spíš vděčná sama sobě, že pocítila rozkoš, než mně, že jsem jí ji pocítil dal. Tento úsměv, jakkoli neosobní a osamělý, byl ještě poslední částí objetí nebo spojení a téměř splynutí našich dvou těl. Hned nato jsme byli už na pohovce dva, jeden oddělen od druhého, a bylo potřeba mluvit.

V té chvíli jsem však pozoroval, že po erotické žádosti, jež se mě zřejmě netýkala přímo, ale k jejímuž ukojení nicméně mě používala, projevovala se u ní lhostejnost. Říkám-li však lhostejnost, nechci tím označit chladné nebo cizí chování. Ne, Cecíliina lhostejnost ke mně hned po milování byl jednoduše naprostý nedostatek jakéhokoliv vztahu, velmi podobný tomu, jímž jsem tolik trpěl a jež jsem nazýval nudou; jenomže Cecíliia, na rozdíl ode mne, tím nejenom vůbec netrpěla, ale ani se nezdálo, že si je ho vědoma. Zkrátka jako by se byla narodila s tím odpoutáním od věcí,